

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 26/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jon Olav Holvik

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 14. juni 2016

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger i anledning klagen dekkes i sin helhet.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Han tjenestegjorde i ██████████ i tidsperioden fra ██████████ til ██████████.

Skadelidte er født og oppvokst like utenfor ██████████. Skadelidte har forklart om en barndom med lite kamerater og at han opplevde mye mobbing opp gjennom skoletiden. Under oppveksten hadde han også en voldelig og alkoholisert far.

Da skadelidte ble 14 år flyttet han for seg selv, og i en alder av 16 år begynte han på ██████████. Etter ett år reiste han til sjøs, og da han kom tilbake gjennomførte han førstegangstjenesten sin i Forsvaret. Etter førstegangstjenesten ble han sammen med ei 16 år gammel jente, som raskt ble gravid. Forholdet fungerte imidlertid dårlig.

Skadelidte reiste til ██████████ i ██████████. Motivasjonen var å rømme fra problemene hjemme, press fra venner og ønske om å utfordre seg selv da tjenesten ble sett på som en manndomsprøve. Under tjenesten opplevde skadelidte igjen mobbing fra avdelingen han var endel av, og press om å være tøff. Han ble av den grunn med på mye som han har angret på i ettertid. Blant annet skjøt hans kollegaer mot hunder og et esel, selv om dette ikke var lovlig adferd.

Skadelidte jobbet både i forkant og i etterkant av tjenesten som ██████████. I ██████████ ble han imidlertid sagt opp fra denne jobben. Han fikk etter dette mye sykemeldinger på grunn av muskelsmerter og problemer med ryggen. På 90-tallet slet skadelidte også med lumbago og hukommelsesproblematikk. Han slet også økonomisk i denne perioden. Han tok et kurs ved ██████████ i 3 måneder i ██████████, men måtte gi seg med det på grunn av ryggsmertene. Han begynte derfor i et transportfirma istedenfor, men også dette ble kortvarig på grunn av ryggen.

På slutten av 90-tallet fikk han diagnosen dorsalg, Mb.Schuermann og lumbago. I 1999 fremgår det av fremlagt dokumentasjon at det var store problemer i familielivet til skadelidte. Datteren hans hadde reist til moren sin, og sønnen rømte hjemmefra og ble tatt hånd om av barnevernet. Problemene i familien tilspisset seg videre, og barnevernet plasserte datteren hos moren. Skadelidte ble anmeldt og etterforsket for overgrep, og det kom til en barnefordelingssak.

Det er utarbeidet en spesialisterklæring datert 5. desember 2014 fra psykolog Jan Rimau, i forbindelse med krav under den særskilte kompensasjonsordningen. Når det gjelder diagnostiske forhold konkluderer psykolog Rimau med at skadelidte har generalisert angstlidelse, dystemi og PTSD. Personligheten er også påvirket av at han har trekk av paranoid personlighetsforstyrrelse og personlighetsendring etter katastrofale livshendelser. Han gir uttrykk for at det er vanskelig å vurdere årsaksforholdene.

«Jeg tror altså at skadelidte var sårbar da han startet FN-tjenesten og at det skyldes volden i barndommen. Men det er likevel uklart hva det ville bety for helsesituasjonen i dag, hvis man tenker seg FN-tjenesten borte. Det er nærliggende at det i begge tilfelle likevel ville vært en skade».

Når det gjelder betydningen for funksjonsevnen fremgår det at PTSD har medført vesentlige hemninger i dagliglivet på sosialfunksjonen, mindre evne til problemløsning, utholdenhet og tempo. Varig medisinsk invaliditet settes til 25. Ifølge psykolog Rimau er skadelidte adekvat behandlet og han mener det ikke er utsikt til bedring.

SPK har i vedtak av 24. mars 2015 innvilget skadelidte 50 % av full kompensasjon etter ordningens Del II (65 G) under henvisning til at skadelidte uansett vil ha falt ut delvis som følge av andre plager. Skadelidtes advokat har på vegne av skadelidte påklaget vedtaket i brev av 6. mai 2015. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidtes møte i Klagenemnda sammen med sin kone. Advokaten var avskåret fra å delta på grunn av problemer i flytrafikken. SPK deltok også.

2. Klagenemndas vurdering

Rett på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre må den psykiske belastningsskaden ha medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden.

Kravet til årsakssammenheng er ikke oppfylt dersom det foreligger andre selvstendige årsaker til uførhet. I den sammenheng presiseres det at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for forholdsmessig oppdeling av erstatningskravet.

Nemnda legger til grunn at skadelidte er påført en psykisk belastningsslidelse som følge av tjenesten, og viser i den sammenheng til vedtaket fra SPK. Det sentrale spørsmålet for nemnda er i hvilken grad belastningsslidelsen har medført ervervsuførhet, herunder om skadelidte ville ha vært delvis ufør også om tjenesten tenkes borte.

SPKs vedtak bygger på at ervervsuførheten er et resultat av flere selvstendige årsaksfaktorer, og at det ikke er sannsynliggjort at tjenesten er en nødvendig betingelse for hele uførheten. SPK mener at skadelidte ville blitt delvis ervervsufør også om tjenesten tenkes borte. Det er i utgangspunktet skadelidte som bærer bevisbyrden for at den psykiske belastningsskaden er årsak til hans ervervsmessige uførhet. Dersom staten hevder at skadelidte uansett ville blitt helt eller delvis ufør om tjenesten tenkes bort, er det staten som har bevisbyrden for dette. Det vises i den forbindelse til Rt. 1999 s. 1473.

Psykolog Rimau legger til grunn at skadelidte har vært utsatt for en rekke belastninger i sitt liv utenom tjenesten. Han vil ikke spekulere i noen nærmere angivelse av hvor stort bidrag den enkelte årsaksfaktor har hatt i det totale sykdomsbilde. Han gir uttrykk for at barndommens traumer nok har skapt en sårbarhet for de senere traumer under tjenesten. Psykolog Rimau vurderer skadelidtes psykiske belastningsskade til en varig medisinsk invaliditet på 25%.

Skadelidte har selv forklart for psykolog Rimau at det er hans psykiske plager fra tjenesten som i dag er grunnen til at han ikke fungerer i arbeidslivet, og han har overfor den sakkyndige

samt for nemnda, fremholdt at andre hendelser i livet er av underordnet betydning for hans manglende ervervsevne i dag.

For nemnda må vurderingen av nåsituasjonen basere seg på den foreliggende bevissituasjonen. Psykolog Rimau skriver i sin erklæring at «*det er tydelig at skadelidte i samtalen med den sakkyndige ønsker å komme inn på at FN-tjenesten har medført skade. Det er da også naturlig, i det han søker erstatning. Men skadelidtes åpenbare interesse i at oppnå erstatning kan tenkes at medføre at han opplever mer skade i forbindelse med tjenesten enn det var. Sakkyndig skal holde seg dette for øye*».

Det fremgår av tidsnære nedtegnelser at skadelidte har vært utsatt for andre dramatiske hendelser som har gått sterkt inn på ham. At skadelidte i dag vurderer disse hendelsene til å ha mindre betydning for hans helsetilstand, kan bevismessig ikke tillegges særlig vekt. Det vises for så vidt til Rt 1998 s 1565 på side 1570, hvor Høyesterett uttaler:

«Det kan være uklarhet om hvilke skader som er oppstått, når de forskjellige symptomer har inntrådt og i det hele om og i tilfelle hvilke deler av den foreliggende helsesvikt som kan tilbakeføres til den aktuelle påkjørsel som skal ha medført nakkesleng. Det foreliggende bevismateriale vil gjerne være sammensatt, og opplysningene kan trekke i forskjellig retning. Ved en slik bevisbedømmelse er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å f klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser eller legejournaler om funn og om de symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjon. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på, jf. her - om bevisbedømmelsen på et annet rettsområde - Rt-1995-821.»

Skadelidte har påviselig vært utsatt for flere andre hendelser som åpenbart har vært traumatiske for skadelidte. De tidsnære nedtegnelser omkring dette, vitner som alvorlige traumer, særlig knyttet til barndommen, men også ustabilitet i familieforhold etter at skadelidte ble voksen. Det foreligger ikke nedtegnelser som tyder på at skadelidtes psykiske problemer materialiserte seg i umiddelbar tilknytning til tjenesten.

Til tross for en massiv kontakt med helsevesen opp gjennom årene, der det blant annet også har vært konsultasjoner knyttet til skadelidtes psykiske plager, er ikke tjenesten i [REDACTED] nevnt som mulig årsak før etter at skadelidte ble oppmerksom på kompensasjonsordningen. Tjenesten er først nevnt som årsak i forbindelse med behandling hos psykolog Grønbeck i august 2012. Tjenesten synes å være fullstendig underordnet skadelidtes øvrige sykdomsbilde og fremstår først som sentral i hans sykdomsbilde i forbindelse med søknad om kompensasjon.

Skadelidte har en omfattende somatisk sykdomshistorikk, der blant annet plager med ryggen, mv. har medført langvarige sykdomsperioder, særlig på 90-tallet. Dette er også fremmet som delvis grunnlag for uføresøknaden til trygdemyndighetene.

Under enhver omstendighet har skadelidte har vært utsatt for andre massive påkjenninger og sykdommer, som er av en slik karakter at han uansett ville ha vært ufør med minst 50% også om tjenesten tenkes borte. Etter nemndas syn er det således ikke sannsynliggjort at den psykiske

belastningsskaden er årsak til ervervsmessig uførhet utover den kompensasjon skadelidte har fått.

SPKs vedtak blir etter dette å stadfeste. Klagen tas ikke til følge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr. 17 500,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 7 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 11, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Salærkravet dekkes i sin helhet.

For skadelidtes fremmøte er det lagt frem et krav på totalt kr. 4.893,-. Reiseregningen omfatter kjøregodtgjørelse for strekningen Valestrandfossen – Oslo t/r med kr. 4,10 per km.

For nemnda må vurderingen av hva som etter forskriften kan anses som rimelig og nødvendige kostnader for fremmøte, sees i sammenheng med hva som gjelder for reiser generelt i staten. Reiser på statens regning skal foretas på billigste måte. Dersom skadelidte ikke ønsker å benytte seg av fly som billigste og hurtigste reisealternativ, er det ikke slik at hans reiseutgifter med annet transportmiddel kan forventes dekket fullt ut. Med bakgrunn i at det ikke er møteplikt, må skadelidte selv vurdere behovet for å møte om han ikke ønsker å ta i bruk billigste og hurtigste reisealternativ. Hva som er billigste reisealternativ og hva som kan forventes dekket, kunne ha vært avklart om forkant om skadelidte eller skadelidtes advokat hadde kontaktet Sekretariatet forut for reisen. Det kan ikke legges til grunn at skadelidte selv kan velge et dyrere reisealternativ og deretter velte kostnadene over på det offentlige.

I utgangspunktet vil det være NAVs satser for kjøregodtgjørelse som anses som rimelig og nødvendige etter forskriften. Dette er i tråd med praksisen hos SPK. Det gir en godtgjørelse per km med kr. 2,50. Bompenger dekkes også.

For fremmøte i nemnda dekkes derfor tilsammen kr. 3.312,-.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

Vedrørende utgifter til juridisk bistand for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 17.500,- inkl. mva.

Reisekostnader dekkes med tilsammen kr. 3.312,-.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 19. juli 2016

Anne Stine Eger Mollestad
Leder av klagenemnda